

נאמר של עיר

פוליטרוק ישראלי על פוליטרוק מצרי * שופט עליון

במקום לאה פורת? * מחזאי המתמודד עם הדימוי הקשוח של הצבר

צאן ברזל

פרי הילולים

אהרון מגד, המשמש כסופר דובר לענייני נפש מתגורר בימים אלה באנגליה, משם הוא מדווח על בעיותיה הנפש של בטידת רשימותיו "רשימות מארץ אחרת" שגם הוא את "רוחות השלום" המנסבות במיזם רחבת היקף. באחת מרשימותיו אלה, תחת הכותרת המתחסדת "גאווה ודיעה קדומה", הוא מביא את תיאור פגישותיו — בחוקף מישרות פוליטרוקיות שמילא בעבר — עם

אהרון מגד רשימות מארץ אחרת

סופרים מצרים, תוך כוונה לתרום את תרומתו "שלום", נושא הנעלם מעצם יצירותיו.

את המיסגרת לרשימתו מבסס מגד על דגם קטן ואינטמי של "עדיית אלכסנדריה" שקיים בעיר האוניברסיטת הבריטית אוכי פורד יחד עם ד"ר בדאויי, פרופסור לי ספרות ערבית שם ומשורר מצרי. בין השאר מדווח מגד: "אני מספר לדי"ר בדאויי על תרגומים ומחקרים שהופיעו בארץ על סופרים מצרים, על מחזות של נג'יב מחפזו שהוצגו, וכדומה, והוא מספר לי על לימודי העיברית והספרות העברית באוניברסיטת אל-אזהר, עין-שאמס וקאהיר. שנינו משתעשעים ברעיון של פגישת סופרים עיבריים ומצרים, אם כי עוד מוקדם לדבר על כך — הוא אומר — צריך לתת לדברים להיכשל..."

אלא שברשימתו מצליח אהרון מגד להגיע לתיאור אחד האבסורדים הגדולים של הסיפורת העברית, בעד תיאורה של שיבת סופרים מסויימת בסיפורת המצרי, שתוארה בידי ד"ר בדאויי, במילים: "כשהם מופיעים ככנסים בינלאומיים, הם חייבים לשמש פה לממשלותיהם ולהביע דעות מקובלות. לכנסים אלה נשלחים עלי פירוב סופרים ממדרגה שנייה ושלישית, שאפשר, לכסח'ם בהם..."

ביודעין, ומתוך הכרת ערך עצמו, מונע אהרון מגד באדיבותו מפני הפרופסור המצרי את העובדה שמעולם לא נשלחו לייצג את סופרי ישראל בחוץ-ארץ סופרים עיבריים ממדרגה ראשונה. הוא מתעלם מכך שהדרגה הראשונה של הסיפורת הי עיברית כיום, סופרים כמו עמוס עוז, א.ב. יהושע, סינחס שדה, יצחק בן-נר ואחרים, אינם נשלחים לייצג ספרות זו ותחתיהם נשלחים סופרים חשובים "ביותר" כמו חיים תורן ואהרון מגד, המופיעים בכנסים בינלאומיים, חייבים לשמש פה לי ממשלותיהם ולהביע דעות מקובלות ל כנסים אלה נשלחים עלי-פירוב סופרים מ-

מדרגה שנייה והשלישית, שאפשר לב' סוח' בהם..."
הוא אשר נאמר: פריימגדים הפך פריי הילולים.

תיאטרון

גמזוזלץ

בגן הכימיונים של ביקורת התרבות הישראלית, הפולחן לערוגות-החשק של הביקורת הזרה, גדל מזה שנים מיספר צמחי-ביקורת סירפדי בשם מיכאל הנדליץ, שלמד בקפידה את מפת התרבות והכדאיות של הארץ הזאת, ומצא באשר פתותיה את שאריות פינקסי הביקורת של הד"ר חיים גמזו ששלטו ביד רמה בשנות החמישים והשישים, ושימשו בלם להתפתחויות תרבותיות שונות בארץ. הנדלולץ הרים פינקסים אלה מאש-פתות השמרנות והקטנוניות, ציחצח ומירק אותם, הפסח לחרביספיות, ועימם יצא ל-מילחמותיו.

המחשה לשימוש זה הביא הנדלולץ בי שבוע שעבר, כאשר פירסם בדבר השבוע ראיון עם מרטין אסלין, מבקר-תיאטרון ידוע, מחברם של מונוגראפיה על ברטולד ברכט הספר תיאטרון האבסורד. אם להתרעלם מכותרת הראיון, "האיש שהמציא את האבסורד", שברדידותה מעידה על תוכו וכברו של הנדלולץ, ועל כוונתו להעמיד את המבקר מעל למבוקר, זהו כל-כולו ראיון מייגע שבו הבין המרואיין את תשרי בותיו, ואילו המראיין גימגם ואלתר בי שאלותיו.

אלא שבסיומת שהביא הנדלולץ בסופו של הראיון, הוא החליט להוסיף אלמנט קונסטרוקטיבי והתעלות מעל ליכולתו, והוא כותב את המישפט התמוה הבא: "הוא (אסלין) בא רק לשלושה ימים, לשלוש הרצאות. הוא ידבר על זרמים כי תיאטרון המודרני. במהדורה הראשונה של (סיפור), 'תיאטרון האבסורד' הופיע ה מחזאי עמוס קינן. הוא נעלם במהדורה מאוחרת יותר של אותו הספר. אולי התגדרה של 'תיאטרון האבסורד' מטעה, אולי היא רחבה מדי..."

בסנדוויץ' מילולי זה מבצע הנדלולץ אקט מאפיונארי של "היסול-השבונות תרבותי" כלשהו. ברור שהוא נמנע מלהזכיר (לקורא הבור) מה כתב מרטין אסלין באותו פרק שקדש בסיפור לעמוס קינן, והוא נמנע מלשאל את אסלין משום-מה הוא הפרק על קינן ובכלל, כמינהגו בביקורת, הוא נוהג בכחש ורמייה עם קורא איו.

תולעי תרבות

השבון נפש

בחודש הבא ימנה שר החינוך והתרבות מועצה-לתרבות-ולאמנות חדשה, שתבחר ביושבראש שיהיה, למשך שלוש שנים, שליט בילעדי על סכום העולה על 200 מיליון לירות ישראליות לשנה (צמוד ל-מדד יוקר המחייה). כיום מנהלת את הגוף הריכוזי הזה ה שדרית-לשעבר לאה פורת. שהצליחה להירכז במהלך שלוש השנים שחלפו כיצד ניתן להפוך גוף זה למכשלה עיקרית ב פיתוחם של כלי תרבות ותיקשורת תרבותיים, תוך כדי שילוש מרבית התקציב לידיותם של פונקציונרים שונים ועוברי-בטל למיניהם בפריפריה של התרבות הישראלית. הגברת פורת, שתפקדה כפוליטרוקית

תרבותית של המערך, והצליחה להוכיח כי מהלך מחצית השנה שחלפה מאז ה"מה" פך" את האימרה: "פוליטרוק פעם — פוי ליטרוק תמיד!" מנעה, במשך שנה וחצי, את ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מבחינת פירוט תקציבה, ומעריכת ביקורת גלויה על פיזור אותם הכספים בין הגורמים השונים שהיא-עצמה כה היטיבה עימם. במקביל מנעה הגברת פורת פירי סומם של מיקרוזים למענקים שהעניקה כיז המלך לכל מי שביקרו חפזה.

במיפגש שערך שר-החינוך והתרבות, זבולון המר, בחודש שעבר עם המועצה היוצאת, קבע ש, עצמאות היוצר היא תנאי לציורה טובה. "הוא הוסיף ואמר שהוא רואה עצמו "כשותף להשקפה, הרואה ברכה באופיה הפלוראליסטי של הציורה האמנותית-תרבותית..."

אם השר המר אכן מתכוון לדבריו אלה, מוטב שיעתיק לארץ את הדגם מהמועצה לתרבות-ולאמנות באנגליה, שבראשה ניצב לורד מבית-הילודים המכהן גם כשופט-עליון, וימנה בראש המועצה לתרבות-

לאה פורת

שופט-עליון במקום פוליטרוקית

ולאמנות הישראלית שופט עליון, בפועל בדימוס, שיקפיד על תפקודו וניהולו התקין של מוסד זה הממומן בכספי האזרחים. כך יימנע את המשך קיומה המעוות של המועצה כזרוע מבצעת ומממנת של אידיאה חברתית מסויימת, הדואגת לרווחת הבורדים שאינם תורמים דבר לקידומה של התרבות הישראלית.

מונולוג

עם דני הורוביץ

דני הורוביץ (36), נולד בפרדסי חנה. שירת בצה"ל. מוסמך החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל-אביב. משמש כיום מרצה בחוג זה. מחז' זותיו: "אחים" (1969) — תיאטרון רון חיפה); "יום אחד מתעוררים" (1971) — תיאטרון קאמרי + צוותא); "שכר וכישלון" (1973) — רומן מאת י"ח ברנר (1973) — תיאטרון חיפה); "מפרכת פנים" (1975) — תיאטרון חיפה). בימים אלה מועלה בחא' הירושלמי מחזהו "צ'רלי קיצ'רלי":

גיבורים פאתטיים

אנחנו חיים בחווייה שאולה. הדברים שמרטיטים אותך מבחינה ריגשית וגם אי-דמיונית אתה שואלים. אנחנו חיים בא חוויות שאולה, בעצם של הרבה מאד שנים. כל החוויות שלכאורה צומחות מתור

כי, כמו החברותא הזאת בקומוניזם, גניבת אבטיחים וכל השאר, נדמה שהן חלק ממני, כמו כל מה שקשור בגילויי תרבות, עק-רונות התנועה, עיתונות, הגשמה. למעשה, כל אלה הינם בבחינת חוויות שאולות.

למשל, עניין ההגשמה" שהיה חשוב מאד בשנות ה'30 וה'40 איבד מער כו ולמרות זאת, כאשר הייתי מדריך ב-תנועה, הספתי לחניכים שיגשימו. היום זה מגוחך בעיני, מפני שהרעיון של ההגשמה לא צמח מתוכי. הוא גם לא היה צורך שלי.

התהליך הכפוי הזה שעבר עלי, ועל עוד רבים כמוני, הוא ההרגשה שהמיצוי הי-איש בלט בשישים.

אבל היה מי שסיפק חוויות אישיות מלאכותיות. מי שהינחה אותי לחוש חוויות מסויימות ולתפקד לפיהן. הכריחו אותי גם להיכנס למיסגרות מסויימות. הכוזה הזה היה כלי-כך מתוחכם. עד שהוא העניק לי את ההרגשה שהדברים האלה מבטאים או תי, או שהם משמשים לי תחושת-יעוד.

אבל היום אני חושב שהגיבור של תש"ח, סופרי תש"ח, וכל המאפיינים ש-עדיין חיים את התקופה הזאת ונכנסים לקטיגוריה של סיפורות, הם בעצם גיבורים פאתטיים. אני לא בז להם. הם גרמו לי פגם בלתי-מכוון, משום שבמשך שנים היי-תה להם תחושה שאני ממלא איהו חלק מתיאטרון-החבורה הזה שהם הקימו. תי-אטרון המתפקד בהתאם להלך המחשבה שלהם.

חייתי את זה, אבל גם כאשר חייתי את זה — היו לי סימני-שאלה. אני מאמין שבשנים רחוקות יותר, כאשר הותש כו-חם, הם הבינו בהדרגה שהעולם שהקימו נשמט והולך מתחת רגליהם. שהם שרו אחרי מילחמת-השיחרור: "הכושי יכול ללכת, הכושי עשה את שלו", הם שרו נכון. אלא שהם לא הסיקו את המסקנות את המסקנות שהם מילאו פונקציה מסויי-מת. הם לא הבינו מה שהם שרו.

ארץ-ישראל הלכה לאיבוד

אילו הבינו מה שהם שרים, אינני חור שב שבמשך 20 שנה היתה מתנהלת לה הפוליטיקה הישראלית כפי שהיא התי-נהלה. מדובר בעקרונות הנובעים מחוסי-פיריון. לזר הזה לא היתה בעצם פוריות פנימית, ומקור הניקיה של בניו לא נבע מגידול וזיפוח עצמיים, אלא ממצב של פראזיטיות רוחנית מסויימת בדור-המייסדים שקדם להם.

אולי ניתן להסביר פראזיטיות רוחנית זו ככורח היסטורי, אבל אני לא מוכן לאכול את זה. בעיני, "דור הפלמ"ח" הוא הדור הפאתטי ביותר בארץ. תפקידו בהיס-טוריה של עם ישראל היה להיות לתחם ולנצח במילחמת-השיחרור, עם ערך עליון שבו לא משאירים פצוע בשדה-הקרב. זו שיטחיות, המעידה על דור לכוד ביעדיים שאינם צומחים מתוך האדם ומתוך הפרט — אלא מתוך המיסגרות. זה מה שהם הירישו לנו, אבל אני לא מוכן לסחוב את זה.

היתה להם תודעה שהם מילאו תפקיד בהיסטוריה של עם ישראל. תפקיד חשוב מאד. הם היו גיבורים נומן המילחמה. אבל הם לא היו חכמים. הם נשאו את המדינה על שכם של צבא, ולא על שכם של רוחניות. ואין להם כתר. אילו הבינו את זה, כל הפוליטיקה והחברה הישרא-לית היו אחרות מאז מילחמת-השיחרור.

אבל הם לא הבינו את זה, ומשום כך הנהיגו את סולם הערכים של באת-הספר שלי, ואינני מדבר על חברה, אלא על החוויות שלי. על ההתרשמיות האישיות שלי. הם גרמו לי להתבגר כפי שהתבגרתי. הם סיפקו לי תרבות שלא צמחה ממני, וכאשר אני מתעורר ממנה — זה מה שקורה.